

המילחמה הכושלת

למילחמה, כעבור שתי יממות מפריצתה, וכי יעמדו לרשותה שלוש יממות עד הפסקת-האש.

אולם אין בהסבר זה לברז כדי לתרץ את הכישלון בהשגת היעדים.

אין ספק כי אילו עמד לרשות צה"ל זמן נוסף יכול היה להשיג את יעדיו. אולם במלחמת ששת-הימים הביס צה"ל את הצבא המצרי כולו ב-4 יממות בלבד, את הצבא הירדני בגדה המערבית בשלוש יממות, ורמת-הגולן נכבשה בתוך פחות משתי יממות. אמנם, מאז חלו שינויים טכנולוגיים בצבאות. אולם אין כהם לבדם כדי להסביר את הכישלון. גורם חשוב נוסף, אשר היקשה על הפעולה, היו תנאי-השטח הקשים, שנוצלו על-ידי הסורים בפריסה אשר נשענה באגפיה על הרים, כך שלמעשה לא ניתן היה לבצע איגופים מקומיים. עם זאת, לדעתי, ניתן היה להשיג את היעד האופרטיבי — הגעה לכביש ביירות-דמשק — על אף הקשיים האלה והכישלון נבע משני מחדלים עיקריים: תיכנון ותפיסה מוטעים של המיבצע וניהול לקוי של הקרב.

נותרה בעיית חילוץ גודר-הסדר, שהיה תקוע בעומק המערך הסורי. תוכנית לחצם בעזרת כוח מוטס במסוקים לא יצאה אל הפועל. בסופו של דבר חולץ הגדוד, כאשר הכלים שלא נסגנו ניסעים דרומה לאורך הציר, בעוד שהארטילריה יורה ארגוני-אש משני צידי של הכביש. גודר הסדר איבד עשרות הרגים ופצועים, וחמישה מחיליו נעדרים עד עצם היום.

בבוקר היו כוחות צה"ל בבקאע ערוכים מאזור עמיק במערב בקו מפותל דרך ג'ביג'נין וכמד-אל-לו, עד כפר קוק במזרח.

בינתיים הגיעה חטיבת שריון 81 מריבזיה 3, המצוידת בטנקי טי-72, לכביש ביירות-דמשק, וירדה דרומה כדי לתגבר את מערכי ריבזיה 1. כחמש דקות לפני הפסקת-האש נתקלו הטנקים של חטיבה 81 בכוח המאוחר, ובקרב שהחל, ושנמשך גם כרבע שעה אחרי כניסתה לתוקף של הפסקת-האש, נפגעו כ-14 טנקי טי-72.

גם הכוח המיוזחי נתקל בטנקי טי-72 מהחטיבה הממוכנת 21 מריבזיה 3, והשמיר כמה מהם.

בכך נסתיימה המערכה על הבקאע. היעד האופרטיבי של כוחות צה"ל בבקאע — תפיסת כביש ביירות-דמשק — לא הושג.

מה גרם לכישלון?

יתוח המערכה על הבקאע, ובעיקר בחינת יחסי-הכוחות, מעלים תמונה מתמיהה.

צה"ל הפעיל במערכה זו כוח שווה ערך לחטיבות רבות, עם מאות טנקים בתא שטח

אינולת במיצר

תוכנית הפעולה גרסה התקפה תחזיתית באגפים, כדי לפנות את המרכז.

הכוח המיוזחי והכוח המאוחר היו צריכים לפתוח בהתקדמות, למוטט את אגפי הריבזיה מס' 1, כאשר אז מצטרף כוח-המילואים וגולל את המערך הסורי במרכז הבקאע בתנועה מדרום לצפון, כאשר ההנחה היא שהפעולות באגפים יביאו להתמוטטות מערך-ההגנה במרכז הבקאע. אולם תוכנית זו היתה אופטימית

איש שריון בנבטיה: מה התקלקל בדרך אל הכביש?

דמשק, כאשר כל הקודם זוכה. החטיבה הסדירה, שנעה לאורך הציר המערבי ביותר בבקאע, בין הליטאני לג'בל-ברוק, לא נתקלה בהתנגדות ונעה לכיוון כביש ביירות-דמשק, כאשר שום כוח סורי לא חצץ ביניהם.

בציר המרכזי נשלח גדוד טנקים של חיל-המילואים אנשי ישיבות הסדר מכוח א' צפונה, כאשר יעדו להגיע למשולש הכבישים באזור סולט-יעקוב. בחלקה המיוזחי של הבקאע התקדם הכוח המיוזחי לכפר-קוק וכפר-דינס.

אסון סולט-א-יעקוב

גודר-הסדר, שנע בציר המרכזי, היה אחרי יום של לחימה, ולכן היו לו כמות מועטת של תחמושת ודלק. הגדוד הגיע לצומת של הציר המרכזי עם הציר הרוחבי, המגיע ממכד-אל-לו וג'ביג'נין, ונכנס למיצר הררי, הגשלת על-ידי רכס סולט-א-יעקוב במערב, ורכס חמרה ממזרח.

המיצר היה תפוס על-ידי כוחות סורים, שפתחו באש על הגדוד משני עבריו, ולכרו אותו למעשה בלב המיצר, מבלי שזה יוכל לנוע קדימה או אחורה.

מזמן ההיתקלות (2 לפנות בוקר של ה-11 ביוני) ואילך התמקדה פעילות צה"ל בבקאע בנסיגות לחץ את הגדוד. החטיבה הסדירה, שהגיעה למרחק של שני ק"מ מדרום לקב-אליאם (כ-4 ק"מ מדרום לכביש ביירות-דמשק) קיבלה פקודה לעצור, לחזור על עיקבותיה ולהיערך באזור ביצות עמיק, כמה קילומטרים דרומית לנקודה שאליה הגיעה.

בציר המרכזי תוכנן לחלץ את גודר-הסדר על-ידי כוחות מחטיבת שריון-המילואים, אשר גוייסו ביום ג' למילחמה ונכנסו ללבנון ביום ה'. מפקד אחד הגדודים (שייקרא להלן גודר-החילוץ) התנדב לצאת לחילוץ הכוח וקיבל לכך אישור. הגדוד נע בשבירה לאורך הציר המרכזי, הישר לתוך המארב הסורי. כוחות-הקומנדו הסוריים, אשר ירו טילי נ"מ, פגעו בכל הטנקים של הפלוגה המובילה ובכמה טנקים של הפלוגה שאחריה.

חלקו הקדימי של גודר-החילוץ נותר תקוע בשטח, כאשר אנשיו מוקפים על-ידי הסורים וחולץ רק עם שחר על-ידי כוחות צה"ל.

במיבצע החילוץ הביישל איבד הגדוד שמונה הרגים וכ-20 פצועים, וכ-15 מן הטנקים שלו נסגנו.

הליטאני מיוזחה מדרום לאגסי-קרעון, ונעה צפונה לעבר קרעון וג'ביג'נין. ממזרח לליטאני השתתפו בהתקפה על מערך חטיבה 91 חטיבת צנחני-מילואים, שנעה על הציר המרכזי לליטאני, וכוח ב' מהמילואים, שנע דרך ואדי הפופה.

לאחר מכן הוחזר כוח ב' בדרך עפר למרכז ג'בל-ערבה, והתקדם כימעט ללא התנגדות עד לכמד-אל-לו.

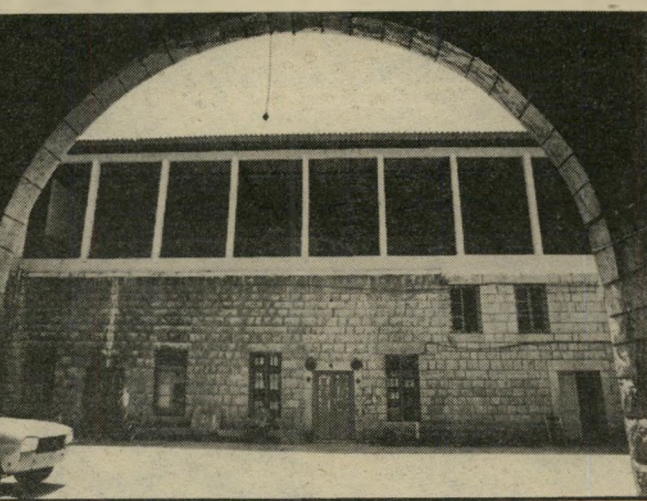
בציר המרכזי התקדם כוח א' מהמילואים, תוך שהוא משמיד גודר-טנקים מחטיבת שריון 76 של ריבזיה 1, ומגיע לאזור כפר-משכי. בתקדמותו של כוח א' הביאה להתמוטטות מערכה של חטיבה 76 וכוחות האבטחה הקדימיים שלה, שהשישו את התקדמות הכוח המיוזחי, ואיפשרו לו להתקדם צפונה לעבר רשיא-אל-וארי.

בינתיים ניסו הסורים לבנות מערך-הכלה מצפון לאזור כמד-אל-לו וג'ביג'נין, על-ידי שריון ריבזיה 1, כאשר כלילה שבין יום ה' ליום ו' נכנסה ללבנון ריבזיה השריון מס' 3, במטרה לתפוס את קו ההגנה השני לאורך כביש ביירות-דמשק ומדרום לו, משתורא ועד דיר-אל-עשייר, כאשר חטיבת שריון מס' 47, שנערכה במרחב זחלהדייק, מהווה חלק מן הקו השני. במטרה המיוזחים של החרמון, בשטח סוריה, נערכה חטיבת-שריון נוספת, כדי למנוע תנועה של צה"ל לכיוון קטנא.

למעשה נעו כוחות צה"ל וכוחות צבא-סוריה, אלה מול אלה, לכיוון כביש ביירות-דמשק.

חיילים בחצביה בשבוע השני של המילחמה: הזמן אזל

חצביה: לסורים ניתן זמן להתכונן מבחינה נפשית ומעשית

מדי, בתיכנון זמן ומרחב, ולא הביאה בחשבון את ההתנגדות הסורית הניקשה, המשולבת בתנאי-השטח הקשים.

ארבע פלוגות סוריות הצליחו להשהות את התקדמות האוגדה המיוזחית, כך שאוגדת-המילואים נאלצה לגבור על הכוחות הסוריים ללא סיוע מן האגף, ופעולתה זו הביאה להתמוטטות המערך הסורי שעמד מול הכוח המיוזחי — ההיסך מכפי שתוכנן.

תקיפת מערך ג'זין וכיבוש ארכו אף הם זמן, בשל תנאי-השטח ובעיות בפקוד ובשליטה, אולם תנועת הכוח המאוחר באזור זה לא הביאה אותו אלא מדרום למערב-קרעון, ולא לאגפם. וכך הוא נאלץ, יחד עם כוח-המילואים, לתקוף אותם בחזיתם. בסופו של דבר ניתן לאמר כי המיתקפה על הכוחות הסוריים בבקאע היתה מיתקפה חזיתית, כאשר צה"ל מקיים לחץ לכל אורך הקו במטרה לגלול את מערך הסורי. לא היה ניסיון לרכו כוחות

קטגוריה, תוך שהוא נהנה מפעילויות אוויריות נגד כוח סורי שמנה שלוש חטיבות עם כ-250 טנקים, ולמרות זאת לא הצליח להשיג את מטרותיו.

לשם השוואה: עוצמת הטנקים שהפעיל צה"ל נגד הריבזיה הסורית שווה לעוצמה שהפעיל נגד הצבא המצרי במלחמת ששת-הימים על שבע הריבזיות ר-900 הטנקים שלו, אשר היו פרושים בסני. זוהי בערך העוצמה שעמדה מול הצבא הסורי ברמת-הגולן, על תמש הריבזיות שלו, במלחמת יום-הכיפורים.

חלק מן ההסבר לכשלונו נובע מן הנסיבות הפוליטיות-פנימיות והביך לאומיות, שהטילו אילוצים על הפעלת הכוח. הסיבה המוצהרת לפלישה, הבטחת "שלום הגליל", ויחסי-הכוחות כממשלה ובציבור, מנעו אפשרות של התקפה על הסורים מיד עם פרוץ המילחמה.

זאת, יחד עם השיטה של הרחבת יעדי-המילחמה טיפ-טיפין, הביאו לכך שההתקפה על המערך הסורי בבקאע תחל רק ביום השלישי